

протистояти загрозам, що можуть виникнути в майбутньому, та акцентують свою увагу на організаційних аспектах у визначенні сутності фінансово-економічної безпеки комерційних банків. Однак, в даному випадку варто акцентувати увагу на проблемах з ліквідністю, прибутковістю, фінансової стійкості та управлінням банківськими ризиками.

Отже, варто зазначити, що під фінансово-економічною безпекою банку необхідно розуміти такий стан захищеності банківської установи, що уможлиблює гарантування його захисту від потенційного та наявного впливу загроз зовнішнього та внутрішнього середовища, здатності до збереження і примноження активів, стійкості та досягнення визначених цілей функціонування для підвищення ефективності діяльності банку, а відтак укріплення позицій на ринку банківських послуг. При цьому, можна стверджувати, що без якісної діагностики рівня фінансово-економічної безпеки, постійного аналізу впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, розробки відповідної стратегії неможливим є забезпечення фінансово-економічної безпеки банківських установ.

Список використаних джерел:

1. Комаров, А. С., Реформування соціально-економічної системи: реалії сьогодення. Матеріали науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 17- 18 червня 2022 р.). Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2022. 100 с.
2. Яременко С. М. Організація комплексної системи економічної безпеки банку. Формування ринкової економіки : зб. наук. пр.[редкол.: О. О. Беляєв (відп. ред.) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2011. Вип. 25. С. 429–439.
3. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Єпіфанова; [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін.]. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.
4. Тарасенко І. О. Москаленко А. А. Проблеми фінансово-економічної безпеки банківських установ в сучасних умовах: періодичне видання. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економіка і вища освіта». 2014. № 6 (81). С. 15–22.
5. Щербатих Д. В., Шпильовий Б. В. Підходи та загрози до формування фінансово-економічної безпеки банківських установ. Вісник Черкаського університету. Сер. Економічна. 2016. № 1. С. 141–148.
6. Барановський О.І. Банківська безпека: проблема виміру. Економічне прогнозування. 2006. № 1. С. 7–32.

АНТИКОРУПЦІЙНІ ПРОГРАМИ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

Круглякова В. В., канд. екон. наук, Тараненко Г. Д., здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти, Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів

Важливість боротьби з корупцією на приватному рівні широко визнається в сучасному суспільстві. Для ефективного вирішення цієї проблеми приватним компаніям необхідно впроваджувати антикорупційні програми як частину своїх комплаєнс-систем. Впровадження антикорупційних програм у приватних

компаніях необхідне для ефективної боротьби з корупцією та сприяння прозорості, доброчесності та етичній поведінці на фінансових ринках і в корпоративному управлінні.

Згідно з Українським антикорупційним законодавством, є певна група підприємств, які зобов'язані затверджувати антикорупційні програми. Сюди відносяться державні та комунальні підприємства, а також господарські товариства з державною/комунальною часткою понад 50%, де середня кількість працівників протягом року перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за рік перевищує 70 млн грн. До того ж, антикорупційні програми повинні затверджувати юридичні особи, які є учасниками тендерів на Prozorro за Законом «Про публічні закупівлі», якщо вартість предмету закупівлі дорівнює чи перевищує 20 млн грн [8].

Структура антикорупційної програми українських компаній повинна базуватися на принципах, викладених у Законі України «Про запобігання корупції» [8], а також на Типовій антикорупційній програмі юридичної особи [9] та рекомендаціях, запропонованих Національним агентством з питань запобігання корупції [6].

Основна частина антикорупційної програми повинна включати кроки, спрямовані на зниження ризиків корупції в операціях компанії. Це включає щорічну оцінку корупційних ризиків, впровадження перевірок ділових партнерів, встановлення механізму погодження великих транзакцій, створення можливості анонімного повідомлення про корупцію, заборону впливу близьких осіб, впровадження прозорості системи преміювання та інші аналогічні процедури. У рамках програми також слід призначити Уповноваженого, тобто посадову особу, відповідальну за реалізацію антикорупційної стратегії в компанії. У випадку порушень обмежень, програма повинна визначати заходи реагування та процедуру покарання для працівників, які порушують антикорупційні стандарти [9].

До того ж, кілька міжнародних організацій розробили антикорупційні ініціативи, які слугують керівництвом для приватних фірм.

До прикладу, у 1996 році Організація Об'єднаних Націй оприлюднила Міжнародний кодекс поведінки державних посадових осіб як інструмент «м'якого права», спрямований на боротьбу з корупцією. Цей кодекс слугує орієнтиром для приватних фірм при формулюванні власних етичних кодексів [1, с. 31].

Transparency International – це всесвітня неурядова організація, яка займається боротьбою з корупцією через освіту, поширення інформації та сприяння доброчесності в управлінні. Приватні фірми можуть використовувати ресурси, надані Transparency International, для розробки ефективних антикорупційних стратегій [1, с. 31].

Організація економічного співробітництва та розвитку стоїть на чолі боротьби за впровадження належного врядування в усьому світі. Вона відіграла вирішальну роль у просуванні Конвенції по боротьбі з хабарництвом 1997 року, першого універсального інструменту для боротьби з корупційними діями в транскордонних ділових операціях. Приватні фірми можуть черпати натхнення

з пропозицій Організації економічного співробітництва та розвитку щодо просування етичної поведінки та інтегрувати їх у власні антикорупційні програми [1, с. 32].

Щодо досвіду європейських країн, то в Чехії дослідником Томашем Крістеком було проаналізовано звіти зі сталого розвитку, опубліковані чеськими компаніями, зареєстрованими в Асоціації соціальної стійкості Чеської Республіки. Результати показали, що компанії, які працюють у сферах з високим рівнем ризику, таких як енергетика, матеріали та фінансові послуги, як правило, розкривають більше антикорупційної інформації [5, с. 9].

Впровадження антикорупційних програм у приватних компаніях має низку переваг, які сприяють створенню більш прозорого бізнес-середовища:

1) Підвищення прозорості та доброчесності на фінансових ринках, адже, відповідно до Антикорупційного інструментарію Управління ООН з наркотиків і злочинності, такі програми допомагають виявляти та стримувати корупційні практики, таким чином сприяючи справедливості та довірі між учасниками ринку [5, с. 19].

2) Сприяння корпоративному управлінню та етичній поведінці: впроваджуючи подібні принципи, адаптовані до своїх конкретних умов, приватні фірми можуть встановити етичні настанови, які керуватимуть поведінкою їхніх працівників, директорів та менеджерів [7, с. 2].

3) Зменшення ризику юридичної та репутаційної шкоди: фірми, які вживають комплексних антикорупційних заходів, з меншою ймовірністю будуть залучені до корупційної діяльності або будуть пов'язані з хабарництвом чи неетичною поведінкою, що у свою чергу знижує ризик юридичних санкцій та репутаційних втрат, які можуть мати серйозні наслідки для бізнесу [4, с. 738].

4) Розбудова довіри зі стейкхолдерами та інвесторами, адже впроваджуючи антикорупційні програми, приватні фірми демонструють свою відданість етичній поведінці, що в кінцевому підсумку сприяє зміцненню довіри стейкхолдерів та залученню відповідальних інвесторів [1, с. 38].

Варто зазначити, що впровадження антикорупційних програм разом із однозначними перевагами, веде за собою низку викликів для фірм.

По-перше, впровадження ефективних антикорупційних програм вимагає сильної прихильності керівництва на всіх рівнях приватної компанії. Керівники повинні подавати приклад, дотримуючись етичних стандартів особисто та забезпечуючи, щоб ці стандарти були впроваджені в культуру організації [2, с. 6].

По-друге, приватні компанії повинні виділяти достатні ресурси, як фінансові, так і людські, для успішного впровадження та забезпечення дотримання антикорупційних програм. Це включає в себе інвестиції в навчальні програми, створення механізмів звітності та проведення регулярних аудитів [2, с. 12].

По-третє, успішне впровадження антикорупційних програм вимагає подолання культурних і поведінкових бар'єрів в організації. Це може включати просування культури доброчесності, проведення тренінгів з етики та створення

середовища, в якому працівники відчують себе комфортно, говорячи про неетичні практики [2, с. 8].

По-четверте, постійний моніторинг та оцінка мають важливе значення для забезпечення того, щоб антикорупційні програми залишалися ефективними протягом тривалого часу. Приватні компанії повинні створити механізми для оцінки впливу своїх ініціатив, визначення сфер, що потребують вдосконалення, та відповідної адаптації своїх стратегій [2, с. 11].

Отже, впровадження антикорупційних програм у приватних підприємствах має велике значення з кількох причин. По-перше, це сприяє створенню чесного та прозорого бізнес-середовища, що сприяє розвитку довіри як серед співробітників, так і серед клієнтів та інших стейкхолдерів.

По-друге, боротьба з корупцією в приватному секторі сприяє створенню конкурентоспроможних компаній, які успішно функціонують на ринку. Корупція може спотворювати конкуренцію, обтяжувати бізнес-процеси та створювати неприйнятні умови для чесних підприємств.

Також, антикорупційні заходи в приватному секторі можуть відігравати важливу роль у забезпеченні етичної поведінки бізнесу, що є особливо важливим в сучасному світі, де суспільство стає все більше обізнаним та вимогливим до етичності підприємницької діяльності.

Список використаних джерел:

1. Arafa M. Legitimacy versus illegitimacy — transparency, integrity of financial markets and corporate governance: Whither corruption? *Revista do Direito. Santa Cruz do Sul*, 2018, Vol. 2, № 55, P. 31-47. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/12581-Texto%20do%20Artigo-53606-1-10-20181126.pdf> (Дата звернення 08.11.2023)

2. Elliot J. The corporate legal profession's role in global corruption: obligations and opportunities for contributing to collective action. *Crime, Law and Social Change* (2023). URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10611-023-10119-5.pdf>

3. Kristek T. Corruption fight in the Czech Republic: sustainability reports evidence. *Journal of Financial Crime* (2023). URL: <https://doi.org/10.1108/JFC-06-2023-0143>

4. Sartor M., Beamish P. Private Sector Corruption, Public Sector Corruption and the Organizational Structure of Foreign Subsidiaries. *Journal of Business Ethics*. №167, 2020. P. 725-744. URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s10551-019-04148-1.pdf> (Дата звернення 08.11.2023)

5. Антикорупційний інструментарій: Управління Організації об'єднаних націй з наркотиків і злочинності. URL: https://www.unodc.org/documents/treaties/corruption/toolkit/toolkitv5_foreword.pdf (Дата звернення 08.11.2023)

6. Методичні рекомендації щодо підготовки та реалізації антикорупційних програм: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 22.09.2017 р. №734. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/documents/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-pidgotovky-ta-realizatsiyi-antukoruptsijnyh-program-yurydychnyh-osib/> (Дата звернення 09.11.2023)

7. Принципи управління етикою на державній службі: Організація економічного співробітництва і розвитку. URL: <https://www.oecd.org/corruption/ethics/Principles-on-Managing-Ethics-in-the-Public-Service.pdf> (Дата звернення 08.11.2023)

8. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (Дата звернення 08.11.2023)

9. Про затвердження Типової антикорупційної програми юридичної особи: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.12.2021 р. № 794/21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1702-21#Text> (Дата звернення 09.11.2023)